Van: Willy Moors [redacted]
Verzonden: woensdag 28 oktober 2026 14:41
Aan [redacted]
Onderwerp: Brief aan Cie LEO, betreffende agendapunt 3.1 30_10_2026 /t.a.v. Monique

Geachte commissiegriffier,

Zoals vanmiddag telefonisch overlegd stuur ik via de griffie hierbij een brief gericht aan de leden van de Commissie Leefomgeving van Provincie Limburg t.b.v. de vergadering van a.s. vrijdag.

Het betreft aandachtspunten en mogelijke uitgangspunten voor het op te stellen provinciaal waterprogramma 2028-2033 die wij als Molenstichting Limburg graag onder de aandacht willen brengen bij de bespreking van de Sonderingsnotitie Provinciaal waterprogramma 2028-2033 (agendapunt 3.1 van de Commissie Leefomgeving P.S. dd 30 oktober 2026).

Kunt u, bij het doorsturen van de brief aan de commissieleden, mijn mailadres in de CC opnemen?

Met vriendelijke groet,
Willy Moors
Voorz. Technische commissie Molenstichting Limburg

Aandachtspunten en mogelijke uitgangspunten voor het op te stellen provinciaal waterprogramma 2028-2033
Betreft agendapunt 3.1 van de Commissie Leefomgeving P.S. dd 30 oktober 2026 (Sonderingsnotitie Provinciaal waterprogramma 2028-2033)

Geachte leden van de Commissie Leefomgeving van Provincie Limburg,

Afgelopen vrijdag, 23 oktober 2026, heeft op initiatief van Molenstichting Limburg een verkennend gesprek plaats gevonden tussen dhr. Rien Huisman, coördinerend senior water bij het Cluster Natuur en Water van de Provincie Limburg, en een afvaardiging van watermolenbelangenbehartigers, waaronder de Molenstichting. Dhr. Huisman maakte ons attent op het feit dat 30 oktober a.s. tijdens de vergadering van de Commissie Leefomgeving van Provinciale Staten een Sonderende notitie over het op te stellen Provinciale waterprogramma 2028-2033 wordt besproken.

In de notitie is aangegeven dat als participatietraject overleg is gevoerd met belangrijke waterpartners. Opmerkelijk is dat er NIET met de Molenstichting Limburg (of andere watermolenbelangenbehartigers), noch met de Kastelenstichting is overlegd. Deze partijen hadden bij de POVI 2024 én 2026 én de wijzigingsverordening Omgevingsverordening 2026 uitgebreide zienswijzen ingediend. In de beantwoording daarvan door GS werd aangegeven dat men het op diverse onderdelen inhoudelijk eens is met de tekst, maar dat deze POVI-onderdelen niet de plek waren waar een en ander opgenomen kon worden. Dat bij het in gang zetten van het concrete waterprogramma 2028-2033 deze partijen wederom genegeerd worden, is teleurstellend.

Er zijn goede redenen om in het op te stellen waterprogramma de watermolens méér te laten zijn dan een lastig randverschijnsel. Wie de ontwikkelingen binnen landschap en waterbeheer de laatste jaren volgt, zal erkennen dat met name watermolenlandschappen steeds meer worden gezien als vormen van cultuurlandschap die een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan klimaatadaptatie én versterking van natuurwaarden (zie bijvoorbeeld https://erfgoedgelderland.nl/nieuws/vergeten-watersystemen-als-sleutel-voor-een-toekomstbestendige-leefomgeving/ en https://www.brabant.nl/onderwerpen/cultuur-erfgoed-sport-vrijetijd/erfgoed-ruimte/watermolenlandschappen/). Ook in de gebiedsbiografie van Provincie Limburg (zie https://storymaps.arcgis.com/collections/247bf8d776674655bdf48fe89fd0e7d6) worden watermolenlandschappen genoemd als belangrijke historische landschappen binnen Limburg. Het zou dan ook een gemiste kans zijn wanneer de watermolenlandschappen (en daarmee watermolens) niet een nadrukkelijke plek krijgen in het Provinciale waterprogramma 2028-2044.

Wanneer gezocht wordt naar oplossingen voor huidige ruimtelijke, klimatologische en hydrologische opgaven, is het zinvol om nadrukkelijke rekening te houden met de historie van het gebied. Op die manier kunnen plannen tot stand komen die passen bij de omgeving en werkelijk ‘water en bodem sturend’ zijn.
Voor Limburg zijn watermolens zo’n historisch feit. Al vanaf de 11e eeuw werden watermolens opgericht en beïnvloedden die watermolens door hun stuwen het landschap. Dat heeft geleid tot beekdalenlandschappen waarin nog altijd veel van de huidige Natura-2000-gebieden te vinden zijn. De honderden watermolens die anderhalve eeuw geleden nog vol in bedrijf waren, bleken geen belemmering te zijn voor de ontwikkeling van een diverse visstand. Vissen waren blijkbaar in staat te

migreren om de stuwen heen (in natte tijden) of op momenten dat de stuwen tijdelijk laag stonden. Zie bijvoorbeeld de Jeker: tot ongeveer 1930 een van beken met zeer veel functionerende watermolens (inclusief stuwen!) en tevens één van de visrijkste beken van Nederland, met een zeer diverse visfauna, maar ook met heel veel watermolens.

Hoewel er inmiddels veel watermolens verdwenen zijn, is het relevant te vermelden dat de meeste behouden watermolens van Nederland zich in de Provincie Limburg bevinden (totaal landelijk 99, waarvan er 59 stuks in onze provincie). Dat schept een specifieke verantwoordelijkheid.

In het vigerende waterprogramma 2022-2027 worden die watermolens één maal genoemd: er wordt (p 50) aan Rijkswaterstaat en het waterschap verzocht om bij de vergunningverlening voor waterkrachtcentrales in de Maas en het herstel van watermolens in beken rekening te houden met het belang van vismigratie.

Aan de Commissie Leefomgeving doe ik als schot voor de boeg al een eerste suggestie voor een andere insteek in het nieuwe Provinciale waterprogramma:

- ➔ Neem als uitgangspunt bij de planvorming in beken waarin watermolens gelegen zijn, dat van meet af aan rekening wordt gehouden met het behoud en herstel van het watermolenlandschap inclusief de watermolens. Dus inclusief overleg met moleneigenaren en Molenstichting Limburg vanaf aanvang van projecten.

Met dat uitgangspunt zal gezocht moeten worden naar alternatieve oplossingen voor vismigratie (die in den lande zeker te vinden zijn) en is het zomaar mogelijk dat de uitgewerkte oplossingen meer gebiedseigen en minder technocratisch worden.

Bij de verdere uitwerking van het Provinciale waterprogramma willen wij graag meedenken over de mogelijke invulling van dit programma, om zo handvaten te bieden om bovenstaande suggestie inhoudelijk uit te werken.

Met vriendelijke groet,

Mw. drs. Willy Moors
Winnaar Evert-Smitbiotoopprijs 2026
Voorzitter Technische Commissie Molenstichting Limburg